

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ**

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ПРОФЕСІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ
ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН»**

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ XIII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ «ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ
ТЕХНОЛОГІЇ»**

м. Харків, 24 жовтня 2025 р.

**Дніпро
"Середняк Т.К"
2025**

УДК 316.05

Л 93

*Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету
залізничного транспорту (протокол № 10 від 20.10.2025 р.)*

Головні редактори:

Андрущенко В. П. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Панченко С. В. – доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, в. о. ректора Українського державного університету залізничного транспорту

Редакційна колегія:

Абашинік В. О. – д-р. філос. наук, професор

Вельш Вольфганг - габілітований доктор філософії, професор

Каграманян А. О. – канд. техн. наук, доцент

Панченко В. В. – д-р. техн. наук, доцент

Євсєєва О. О. – д-р. економ. наук, доцент

Толстов І. В. – канд. філос. наук, доцент

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. 24 жовтня 2025 р. / відп. за випуск І. В. Толстов. – Дніпро: Середняк Т.К, 2025 – 238 с.

ISBN 978-617-8807-07-8

© Авторський колектив, 2025.

policies, emphasizing values such as equal opportunities, environmental consciousness, and employee well-being.

Common traits of ethical leaders include high empathy and trust, a strong sense of responsibility, and the ability for self-reflection. Organizational culture in Scandinavian countries emphasizes «psychological safety», which allows employees to express opinions freely, propose ideas, make mistakes, and learn from them—thus promoting open communication and innovation.

Companies with a strong ethical culture demonstrate higher employee stability and lower burnout rates.

Ethical leadership is a key factor in shaping the organizational culture of Scandinavian countries—one that is grounded in trust, fairness, and responsibility. Its psychological foundations include empathy, reflection, and self-awareness, which create stable patterns of ethical behavior and ensure the maturity, stability, and effectiveness of organizations.

ОРЛОВА В. М., канд. економ. наук, доцент,
СУВОРІНОВА В. А., здобувачка вищої освіти,
*Український державний університет залізничного транспорту,
м. Харків, Україна*

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА МЕХАНІЗМИ ВІДНОВЛЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІСЛЯ ВІЙНИ

В умовах воєнного стану держава стикається з необхідністю балансування між забезпеченням національної безпеки та дотриманням основоположних прав і свобод людини.

Сучасні реалії збройної агресії проти України потребують переосмислення економіко-правових механізмів захисту громадян з урахуванням як внутрішніх потреб держави, так і міжнародно-правових зобов'язань.

Відповідно до Конституції України (ст. 64), в умовах воєнного чи надзвичайного стану можуть бути тимчасово обмежені окремі права і свободи, крім невід'ємних — права на життя, людську гідність, свободу від катувань, право на громадянство, свободу совісті тощо.

Правове регулювання воєнного стану визначено Законом України «Про правовий режим воєнного стану» (2015 р.), який встановлює підстави, порядок запровадження та механізми функціонування державних інститутів

у таких умовах.

Особливе значення має узгодження дій держави з нормами міжнародного гуманітарного права, зокрема Женевськими конвенціями 1949 р.

Воєнний стан істотно впливає на економіку: зростає дефіцит бюджету, порушуються ланцюги постачання, змінюється структура ринку праці. У відповідь держава запроваджує тимчасові обмеження та пільги, спрямовані на підтримку економічної стабільності.

Законодавством передбачено можливість мобілізації трудових ресурсів, реквізиції майна, зміни умов трудових договорів, обмеження права власності, що, однак, має здійснюватися з дотриманням принципів пропорційності та компенсаційного механізму.

Мобілізацію трудових ресурсів підтверджено такими чинниками:

- зростання міграційної активності населення;
- розвиток інфраструктури переміщень;
- становлення ринку міграційних послуг; інформатизація всіх сфер суспільного життя, у тому числі з поширенням віртуальних форм мобільності.

Водночас реалізують соціальні програми підтримки внутрішньо переміщених осіб, військовослужбовців і їхніх сімей, що є проявом соціальної функції держави, навіть у кризових умовах. А саме такі програми включають фінансову допомогу (щомісячні виплати), житлову підтримку (субсидії на оренду, компенсації за зруйноване житло, пільгова іпотека), психологічну та соціальну допомогу (центрів життестійкості, психологічну підтримку) і правову допомогу.

Додатково, існує програма «Прихисток» для пошуку безкоштовного житла та програма «Доступні ліки» для ВПО.

Забезпечення прав людини у воєнний період має відповідати стандартам, визначеним міжнародними актами, зокрема Міжнародним пактом про громадянські і політичні права (ст. 4), Європейською конвенцією з прав людини (ст. 15). Вони допускають відступ від окремих зобов'язань у разі надзвичайної загрози для нації, але за умови повідомлення міжнародних інституцій і дотримання принципу невід'ємності базових прав.

Україна як член Ради Європи у 2022 році офіційно повідомила про тимчасовий відступ від окремих положень Конвенції, що свідчить про прагнення діяти у правовому полі навіть у воєнних умовах. Це відступ від зобов'язань згідно зі ст. 15 Європейської конвенції з прав людини (ЄКПЛ), який дає змогу державам-учасницям тимчасово обмежувати певні права в умовах війни чи інших надзвичайних обставин, але лише в контрольований та обмежений спосіб. Це не скасування права, а тимчасове обмеження для

захисту національної безпеки, при цьому деякі права, наприклад заборона катування, залишаються абсолютною нормою.

Після припинення воєнного стану постає завдання відновлення повного обсягу прав і свобод, забезпечення економічної реінтеграції громадян, компенсації збитків.

Важливими напрямками є:

- удосконалення системи соціального захисту ветеранів війни та постраждалих цивільних;
- створення механізмів відшкодування втраченого житла й майна;
- сприяння економічній реінтеграції регіонів;
- забезпечення правосуддя перехідного періоду, включно з розслідуванням воєнних злочинів.

Ефективна взаємодія економічної та правової систем у післявоєнний період є запорукою відновлення довіри громадян до держави і сталого розвитку суспільства. Ефективна взаємодія економічної та правової систем у післявоєнний період залежить від створення правової бази для ринкових відносин (як-от право власності, свобода підприємництва) і державного регулювання через грошово-кредитну та бюджетну політику. Важливою є підтримка держави конкурентного середовища, розвиток інфраструктури та правове забезпечення ринкової діяльності для забезпечення сталого економічного зростання.

Забезпечення прав людини під час воєнного стану — складний процес, що потребує поєднання принципів верховенства права, гуманізму та економічної доцільності. Держава має гарантувати мінімальний рівень соціально-економічної безпеки, не допускаючи свавільного обмеження прав і водночас зберігаючи здатність до оборони та управління.

Економіко-правові механізми у воєнний період мають базуватися на балансі між національними інтересами та міжнародними стандартами прав людини.

Список використаних джерел

1. Конституція України: від 01.01.2020 р. № 254к/96-ВР. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-ВР#Text>.
2. Господарський кодекс України: від 08.10.2023 р. № 436-IV. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
3. Цивільний кодекс України: від 05.10.2023 р. № 435-IV. База даних

«Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

4. Пижов М. О. Особливості трудової мобільності працівників в умовах дії правового режиму воєнного стану. <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2023.3.9>.

СЕМЕНЦОВА О. В., канд. економ. наук, доцент,
Український державний університет залізничного транспорту,
м. Харків, Україна

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ В УКРАЇНІ: ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ ТА УПРАВЛІНСЬКІ ВИКЛИКИ

Сталий розвиток залізничного транспорту в Україні набуває особливої ваги в умовах глобальних економічних, екологічних і геополітичних трансформацій. Залізниця є не лише важливим елементом транспортної інфраструктури, але і чинником інтеграції України в європейський простір, що зумовлює потребу осмислення її розвитку через призму філософських засад і управлінських практик.

У світовому дискурсі сталий розвиток розглядають як універсальну парадигму, що інтегрує економічні, соціальні та екологічні виміри і відображена в Цілях сталого розвитку ООН. Для України ця модель набуває особливої актуальності в умовах війни та необхідності відбудови критичної інфраструктури, де залізничний транспорт стає стратегічним ресурсом модернізації та європейської інтеграції.

Філософське осмислення транспорту виявляє багатовимірність його ролі. Антропоцентричний підхід визначає залізницю як інструмент соціальної інтеграції та забезпечення мобільності; техноцентричний – як уособлення інноваційного поступу та модернізації; екоцентричний – як екологічно орієнтовану альтернативу, що сприяє збереженню природного балансу. Усі ці підходи формують концептуальне підґрунтя для визначення етики відповідальності у транспортній сфері, яка акцентує на міжпоколінній справедливості та балансі між технічним прогресом і безпекою довкілля. Отже, філософські інтерпретації транспорту демонструють багатовимірність його ролі в суспільстві, поєднуючи гуманістичні,